

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Begrebet Angest

Citation: Kierkegaard, Søren: "Begrebet Angest", i Kierkegaard, Søren: *Begrebet Angest*, udg. af Lars Petersen ; Merete Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 182. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kierkegaard01val-shoot-idm140698091402480/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Begrebet Angest

1828-38, underviste bl.a. S.K. i filosofi, og hans kritik af hegelianerne for at lade det enkelte menneske forsvinde i abstraktioner blev en forløber for S.K.s eksistentielle opgør med Hegel og hans elever. – *Danmarks Glæde* ... der refereres til digtet »Glæde over Danmark«, 3 strofe.

- 11 *Brudegommens Ven* ... se Joh. 3,29. – *alle Jødens Slægter velsignes* jf. 1 Mos 12,3. – *hver Dag sin Plage*: jf. Matt. 6,34. – *Æra*: Der hentydes til stud.theol. L.V. Petersens foretale til hans oversættelse fra latin af den danske hegelianer H.L. Martensens teologiske heentatafhandling, *Den menneskelige Selvbevidstheds Autonomie i vor Tids dogmatiske Theologie* (1841, orig. 1837): »Det var det første Skrift, der hos os udkom i den nyere speculative Retning og bebudede den Æra i Theologien, hvorfra man allerede nu har begyndt at regne.» – *sit Løstes Nytaars-Blaa*: Der hentydes til, at J.L. Heiberg i *Intelligensblade*, IV, 1 febr. 1844, s. 231 omtaler den af ham udgivne *Urania, Aarbog for 1844* som sen Nytaarsgave, bestemt for det æstetisk dannede Publicum. – *Udstaa*, værds. – *Atlas*: i gr. mytologi titan som bær himmelløvelvingen. – *ikke Enhver der siger Herre Hæder* ... Matt. 7,21. – *Barro* ... oprindelsen til dette udbrud er ukendt. De tyske ord betyder: stor nød, Guds lyn. – *Frygt og megen Bævelse*: 1 Kor. 2,3.
- 12 *Speculationen*: Hegels filosofi. – *døvet*, ydmyg, underdanig. – *Imprimatur*: i Holbergs *Erasmus Montanus*, III, 3, demonstrerer Per Deegn sit manglende kendskab til latin ved med spørgsmålet »Hvem er Imprimatur i Aar?» at opfatte *Imprimatur* (der betyder »ind trykkes») som en titel for den censor, der havde godkendt trykningen af en bog, og hvis navn i bogen var anført neden under det latinske ord. – *Ballotation*: hemmelig afstemning. – *Førløbs-Commissionen*: forlagsmægling foregik tidligere for særlige forlagskommissioner.
- 13 *pum desiderium*: fromt ønske. – *beknyter*: binder. – *det sidste Afsnit af Læggeren*: Her siges til Hegels *Uværenthaf Logik, Werke*, I–XVIII, Berlin 1832–40, III–V, det er dog ikke det sidste afsnit, men det sidste afsnit af den mellemste del, der bærer overskriften »Die Wirklichkeit«. – *pædagogere*: forberede, lægge op til.
- 14 *På det Umiddelbare*: Hegel anser troen for en lavere form for erkendelse end den spekulative, men han betegner ikke troen som det umiddelbare. Mere eller mindre implicit har troen dog hos Hegel og flere af hans elever, bl.a. Martensen i den nævnte heentatafhandling, status som en umiddelbar, dunkel følelse, som gennem filosofisk erkendelse bør gennemlyses af refleksion og forståelse. – *Concession*: indrømmelse. – *pædagog pædagog*: grundvildfarelse. – *pædagogere*: foradværte. – *eo ipso*: med det samme. – *proprædeltiske Underregelser*: dvs. for begyndere. Her siges måske til P.M. Salling, *Philosophiske Betragtninger over den speculative Logik, Betydning for Videnskaben*, Kbh. 1842. – *Tænksomheden ... Realitet* ... De fleste græske og middelalderlige filosoffer anså begreber eller ideer for at være den egentlige virkelighed, som den umiddelbart foreliggende, konkrete virkelighed kun rummede ufuldkomne, flygtige skyggehal-

der af Den tyske filosof Kant (1724-1804) hævdede, at de begreber, som mennesket anskuer sin omverden i, er dets egne subjektive frembringelser og altså ikke identiske med virkeligheden, som den er i sig selv. Denne modsætning mellem subjekt og objekt havde Hegel at have forsonet. H. mener nok, at modsætningen umiddelbart stiller sig for mennesket, men at den ikke eksisterer i sig selv. H. mente, at umiddelbare modsætninger kun var tilsyneladende el. foreløbige, og at det var muligt at ophæve el. »gennemskue« dem ved at forstå enheden mellem dem. Modsætninger ophæves hos H. ved hjælp af hans logiske metode. Ethvert begreb, som umiddelbart stiller sig for tanken (*Thesis*), kan kun defineres el. forstås i forhold til sin modsætning (*Antithesis*) og fremkaldes altså med logisk nødvendighed sin egen modsætning. De to begreber synes umiddelbart at udelukke hinanden, men modsætningen mellem dem kan ophæves ved refleksion el. *Mediation* (dvs. formidling af tese og antitese), således at der dannes et tredje begreb (*Synthesis*), som er et større og mere sammensat begreb end de to første, og som derfor kan »indoptage« modsætningen mellem dem i en enhed, der samtidig bevarer den oprindelige modsætning i dens relative gyldighed. Det nye, tredje begreb kan nu ved mødet med sin modsætning blive det første i en videre udvikling. *Manifestation* er S.K.s ord for Hegels spekulative teori om, at Ideen, som er en objektivt værende fornuft, åbenbarer sig selv gennem den dialektiske historiske udvikling, der nødvendigt og uundgåeligt bevæger sig mod stadig højere udviklingsstrøm, i overensstemmelse med logikkens regler for stadig udvikling gennem konfrontation og ophævelse af modsætningen. Den tyske filosof F.W. Schelling (1775-1854) mente, at det er den samme grundkraft, der virker i mennesket og i naturen. Gennem den grænseoverskridende *intellektuelle Arbejdelse*, der samtidig er en kunstnerisk skabelsesproces, kan mennesket opleve sin enhed med verden og dermed det evige og absolutte. Ud fra erkendelsen af det evige og absolutte kan man aflede de konkrete naturfænomener (og det er dette, der kaldes *Constitutions*). Ved at betone menneskets aktive og skabende rolle i erkendelsen af verden skaber Schelling et nyt *Udgangspunkt* i diskussionen om menneskets muligheder for at erkende en objektiv omverden.

- 15 *logos*. - «Ordet» i kristelig bet. (Joh. 1,1), men også «tanken» i filosofisk bet.; heraf logik; tænkelære. Logikken har ikke blot overtaget forsoningen fra dogmatikken, men har også overtaget selve Ordet, idet der hos Hegel ikke er nogen modsætning mellem det, som det er muligt at forstå for mennesker, og Gud. Herved bliver *Angeren* og *Skylåen* internt menneskelige, almene el. *etiske* problemer, der ikke forudsætter et personligt forhold til Gud (og dermed er frataget *Dogmatikken*), men blot forudsætter et forhold til andre mennesker; i *Receptionen for* (dvs. i det omfang den er modtagelig for) den nye logiske forsoning med dogmatikken nøjes med det enkelte menneskes *historisk concrete*, men blot umiddelbare tro som sit område. - *confluum*: grænseområde. - *Sabbat*: